

УДК: 631.1:636.5

Минів Р.М., к.е.н., доцент ©*Львівський національний університет
ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З.Гжицького***ЕФЕКТИВНІСТЬ ЯЄЧНОГО ПТАХІВНИЦТВА В УКРАЇНІ**

Досліджено ефективність яєчного птахівництва в Україні та запропоновано шляхи його подальшого розвитку.

Ключові слова: *ефективність, птиця, яйця, виробництво, споживання.*

Постановка проблеми. Важлива роль у піднесенні сільського господарства належить галузі птахівництва, яка характеризується високою віддачею капітальних вкладень, може розвиватися практично на самоокупності без зовнішнього фінансування. Як найбільш скоростигла галузь сільського господарства України, вона здатна у найближчі роки докорінно поліпшити забезпечення населення високоякісними біологічно повноцінними продуктами харчування та зміцнити продовольчу безпеку держави

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Економічні аспекти розвитку птахівництва, формування й функціонування ринку яєць та підвищення конкурентоспроможності птахівничих підприємств досліджували Н. О. Аверчева, Т. В. Бакіна, О. В. Білик, О. А. Бужин, Р. І. Буряк, О. В. Гайдаєнко, І. О. Герасименко В. В. Глазун, Т. О. Гуренко, І. І. Івко, Л. О. Мармуль, Б. А. Мельник, В. О. Мельник, О. В. Терещенко, В. І. Топіха, О. В. Ульянченко, В. І. Фісінін, Ф. О. Ярошенко та ін.

Мета статті. Дослідити ефективність яєчного птахівництва в Україні та запропоновано шляхи його подальшого розвитку.

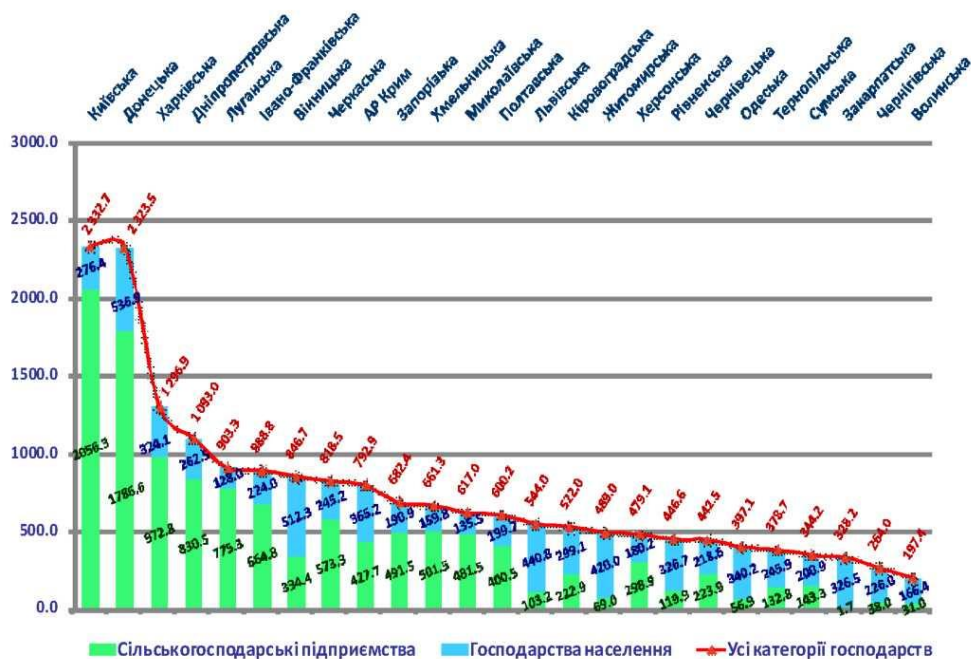
Виклад основного матеріалу. На прибутковість ведення птахівництва в значній мірі впливають такі основні фактори: генетичний потенціал птиці, умови її годівлі й утримання, пристосованість до умов України тощо. Дослідження генетичного потенціалу птиці показує, що в Україні наявна велика кількість порід, ліній, популяцій, кросів яєчних курей — як вітчизняної селекції, так і іноземної. Вони відрізняються за рівнем несучості, життєздатності, пристосованості до умов утримання, схильності до хвороб.

Для отримання яєць в Україні використовують кроси птиці як зарубіжної, так і вітчизняної селекції. Згідно з Державним племінним реєстром, в Україні поширені 17 кросів яєчних курей (6 — з білою шкаралупою, 11 — з коричневою), в тому числі 14 — зарубіжного походження. Високої продуктивності яєчні птахофабрики досягли завдяки використанню високопродуктивних кросів зарубіжної селекції: “Ломманн-Браун”, “Ломанн-Вайт”, “Іза-Браун”, “Іза-Вайт”, “Хай-Лайн”, “Шевер”, “Тетра-СЛ”, “Хайсекс коричневий”, “Хайсекс білий”, “Декалб” та інших.

Використання цих кросів дало змогу ячним птахівничим господарствам вийти на рівень 280–320 штук яєць від середньорічної курки- несучки за затрат кормів на 10 штук яєць 1,15–1,25 кг. Значний внесок у ячне птахівництво України зробили акліматизовані в Україні стресостійкі кроси: “Беларусь-9”, “Борки-117”, “Борки-2М”, “Слобожанський-3”, “Борки-кологор” (селекція Інституту птахівництва НААНУ).

У 2011 році в Україні всіма категоріями господарств вироблено 18689,8 млн шт. яєць, у тому числі сільськогосподарськими підприємствами - 11738,2 млн, господарствами населення - 6951,6 млн шт.

Найбільшими виробниками яєць усіма категоріями господарств в Україні є Київська, Донецька, Харківська, Дніпропетровська, Луганська, Івано-Франківська, Вінницька та Черкаська області. Основна частка виробництва яєць у цих областях, крім Вінницької, припадає на сільськогосподарські підприємства (рис.1).

Рис.1. Виробництво яєць від птиці всіх видів, млн. штук

У 2011 році порівняно з 2010 роком всі категорії господарств збільшили виробництво яєць на 1637,5 млн шт., у тому числі сільськогосподарські підприємства - на 1488,6 млн, господарства населення - на 148,9 млн шт.

На 1 січня 2012 року з 19 регіонів України, що збільшили виробництво яєць, 16 досягли цього за рахунок нарощування виробництва в сільськогосподарських підприємствах. Суттєвий приріст виробництва яєць порівняно з минулим роком відбувся в Донецькій, Київській, Хмельницькій, Харківській, Івано-Франківській та Дніпропетровській областях. Однак в Одеській області виробництво яєць помітно зменшилось (рис.2).

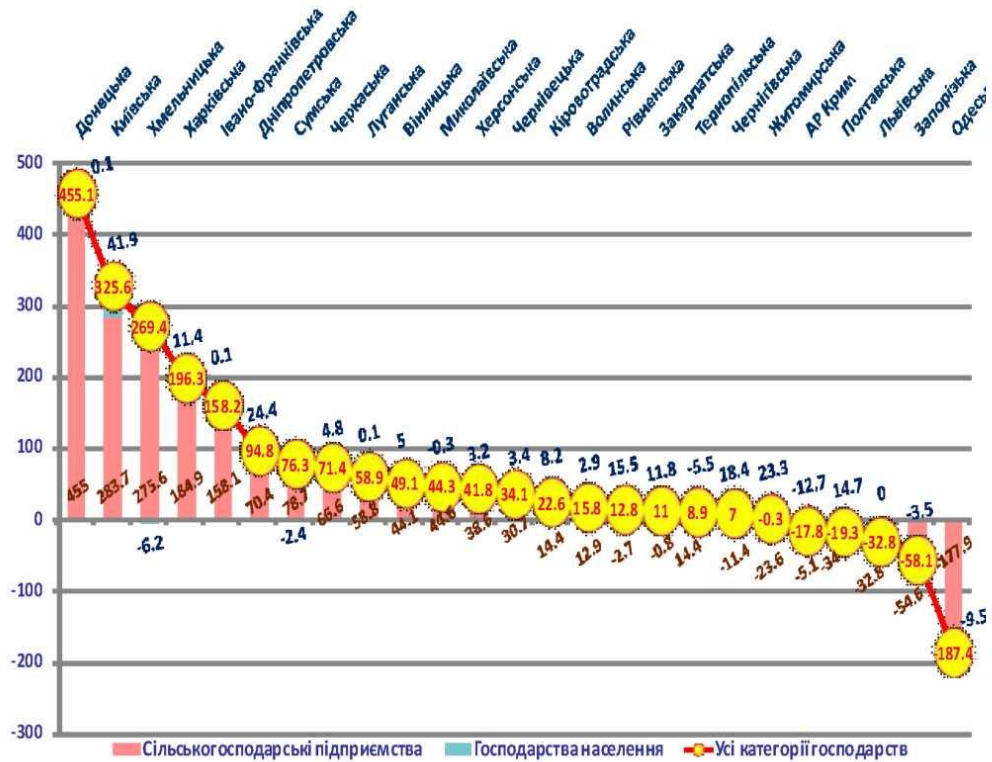
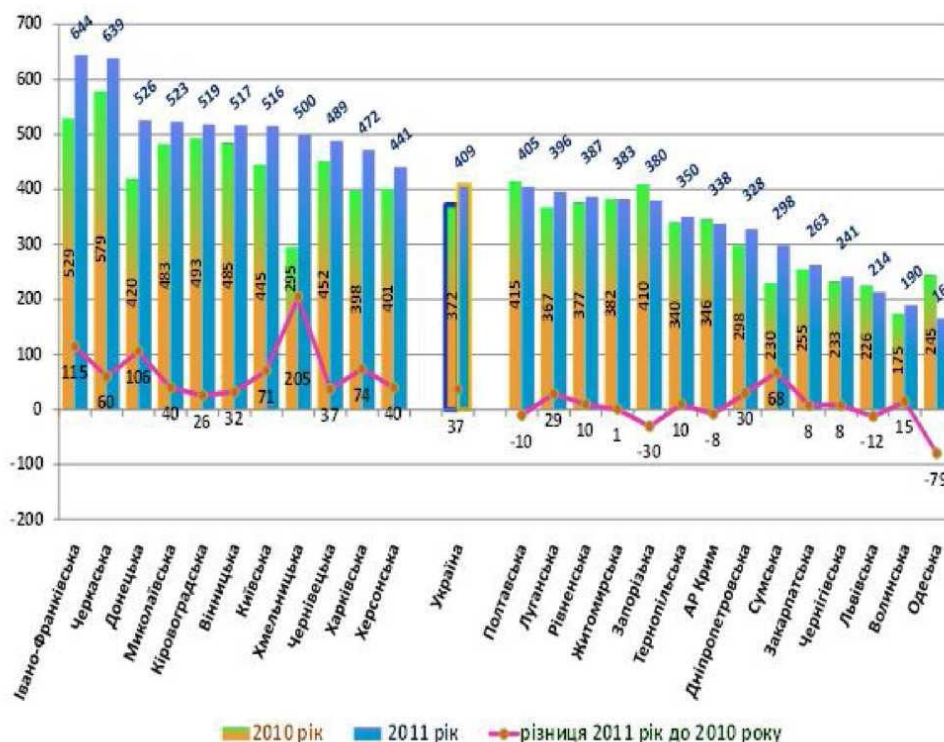

Рис.2. Темпи виробництво яєць від птиці всіх видів, млн. штук

Виробництво яєць від птиці всіх видів в розрахунку на одну особу в Україні в 2011 році становило 409 шт., що більше проти минулого року на 37 шт. Практично всі області збільшили даний показник - від 205 шт. у Хмельницькій до 1 шт. у Рівненській, крім Автономної Республіки Крим, Полтавської, Запорізької, Львівської та Одеської областей, де виробництво яєць зменшення відповідно на 8, 10, 30, 12 та 79 шт.(рис.3).

Виробництво продуктів харчування для населення – першочергове завдання агропромислового комплексу країни. Особливо це стосується м’яса і м’ясопродуктів, молока, риби, овочів. Для підтримання свого здоров’я людина не може харчуватися тільки продуктами рослинного походження, оскільки вони не мають достатньої кількості поживних речовин. Вважається, що для підтримання нормальної життєдіяльності людині потрібно вживати за добу 100-150г білка, в тому числі 65-76г – тваринного походження. Виходячи з цього, за рік людина має спожити 356 штук яєць. Нині птахівництво є одним із головних виробників у світі відносно дешевих і біологічно повноцінних продуктів харчування для людини. Воно має ряд переваг порівняно з іншими продуктами тваринництва, а саме: скороспілість; нижчу у 2-5 разів порівняно з м’ясом свиней і великої рогатої худоби енергоємність, та

витрати протеїну кормів на одиницю протеїну продукції. Птахівництво одна із найбільш механізованих і автоматизованих підгалузей сільського господарства, її продукція найбільш придатна для поліпшення якості харчування людей.

Рис.3. Виробництво яєць від птиці всіх видів в розрахунку на одну особу, штук

Споживання яєць в розрахунку на одну особу в 2011 році становило 310 шт. при раціональній нормі 280 шт. Даний показник має сталу динаміку щорічного зростання. У 18 регіонах рівень споживання яєць на одну особу 300 шт. і більше - від 347 шт. у Полтавській до 300 шт., у Луганській областях. Водночас сім областей мали значно менше споживання яєць - від 298 шт. у Харківській до 265 шт. в Івано-Франківській.

Впродовж п'яти останніх років в результаті реалізації заходів щодо стабілізації та нарощування обсягів виробництва продукції птахівництва галузь стійко і динамічно розвивається. Серед основних факторів, які забезпечили зростання обсягів виробництва, варто згадати значні приватні інвестиції нових власників в технічне переоснащення і розширення виробничих потужностей птахівничих підприємств, якісне поліпшення племінних ресурсів, сучасний менеджмент і державну підтримку галузі.

Таблиця 1

Споживанняяєць в розрахунку на одну особу, шт.

Регіон, область	Рік						
	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011
Україна	166	238	252	260	272	290	310
Автономна Республіка Крим	167	234	264	262	276	290	302
Вінницька	187	260	265	269	284	304	320
Волинська	142	193	206	205	219	244	270
Дніпропетровська	128	231	257	268	280	298	326
Донецька	180	266	276	285	294	308	331
Житомирська	187	251	271	286	295	307	321
Закарпатська	191	241	259	255	264	274	275
Запорізька	129	238	254	261	271	290	304
Івано-Франківська	167	231	233	233	241	252	265
Київська	171	258	266	288	299	313	342
Кіровоградська	144	222	253	263	274	292	314
Луганська	131	237	232	243	254	284	300
Львівська	175	215	230	238	250	266	287
Миколаївська	119	213	246	247	261	283	301
Одеська	220	255	247	247	260	282	302
Полтавська	161	246	261	284	294	308	347
Рівненська	153	233	254	260	271	295	308
Сумська	195	239	262	263	272	285	304
Тернопільська	187	217	234	231	243	269	285
Харківська	153	218	231	235	250	275	298
Херсонська	148	234	255	254	265	284	304
Хмельницька	119	199	231	237	253	267	319
Черкаська	199	221	250	260	274	296	304
Чернівецька	181	243	270	276	286	298	303
Чернігівська	221	255	254	256	265	286	290

У 2011 році в 20 регіонах рівень виробництва яєць з розрахунку на одну особу перевищив їх споживання. Даний показник має досить велику строкатість середних областей - від 644 шт. в Івано-Франківській до 328 шт. у Дніпропетровській. Водночас у п'яти областях (Одеській, Волинській, Львівській, Чернігівській та Сумській) в 2011 році виробляли яєць на одну особу менше, ніж споживали - відповідно 166, 190, 214, 241 та 298 шт.(рис.4).

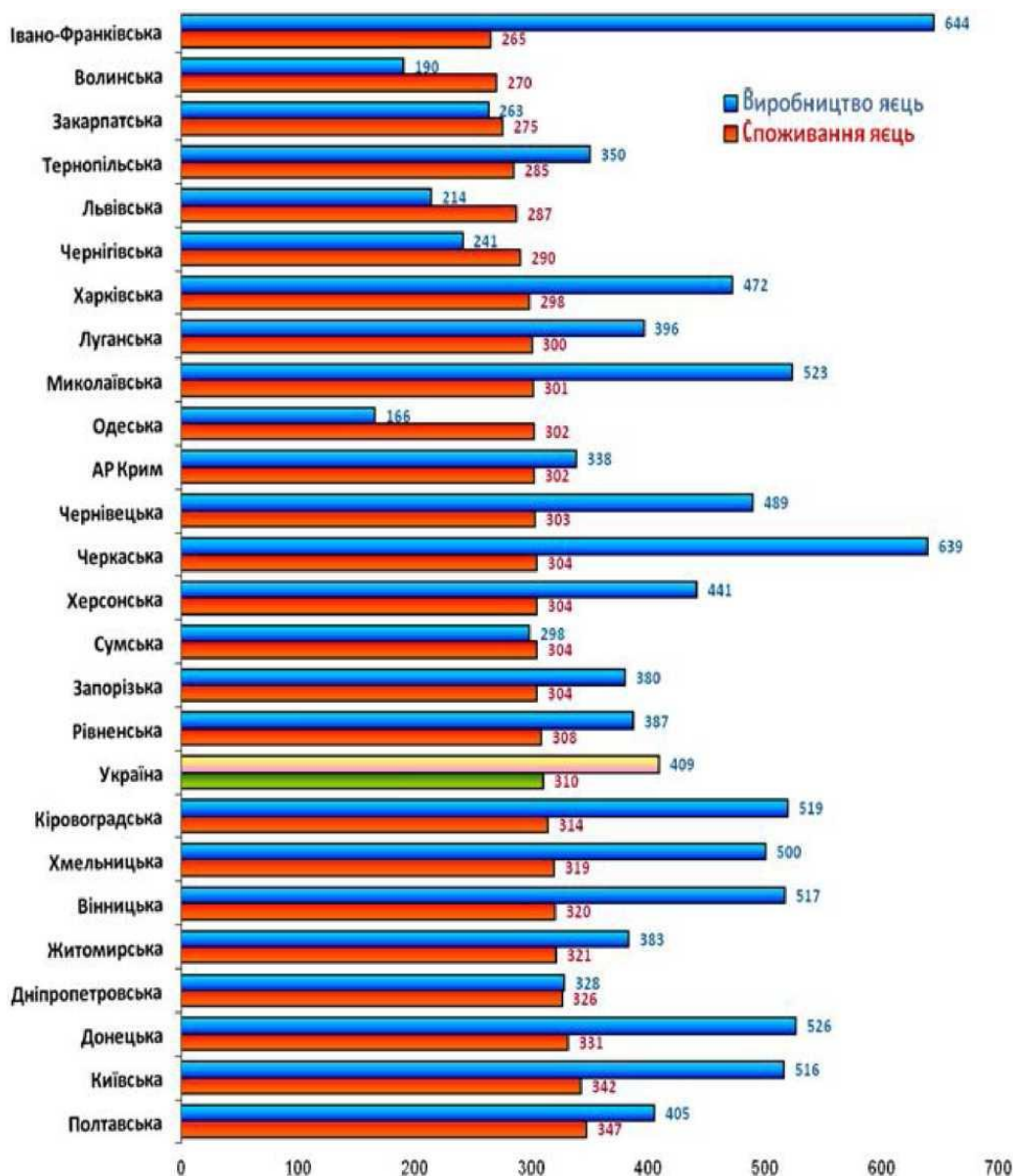
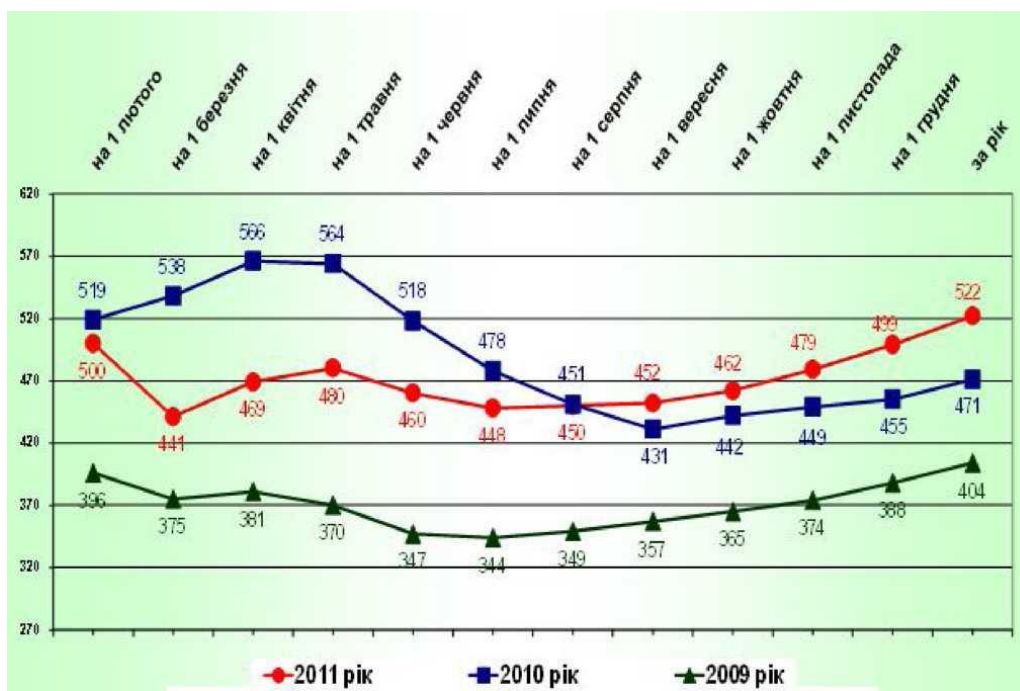

Рис.4. Споживання та виробництво яєць від птиці всіх видів в розрахунку на одну особу, шт.

У 2011 році середня реалізаційна ціна яєць, проданих сільськогосподарськими підприємствами за всіма напрямками, становила 522 грн. за 1 тис. шт., що на 51 грн. (10,8%) більше від 2010 року та на 118 грн. (29,2%) від 2009 року (рис.5).

Рис.5. Динаміка середніх цін реалізації яєць в сільськогосподарських підприємствах України

На 1 січня 2012 року по регіонах спостерігається досить велика строкатість середньої реалізаційної ціни на харчові яйця, яка коливається від 584 грн. за 1 тис.шт. у Хмельницькій області до 352 грн. в Одеській при середній по Україні 522 грн.

Висновки. На сучасному етапі перед птахівництвом стоїть завдання про необхідність забезпечення потреб внутрішнього ринку. Ця проблема має два аспекти: перший – купівельна спроможність населення, яка реально формує ринок, другий – забезпечення фізіологічних потреб організму людини. Для підвищення реального попиту населення на продукти харчування необхідно підвищити рівень заробітної плати та пенсій і одночасно досягти такого рівня виробництва, який би забезпечував поступове зниження собівартості продукції та рівня роздрібних цін. Адже в Україні склалася ситуація, коли рівень цін, за якими господарства реалізовували продукцію птахівництва, не забезпечував відшкодування витрат на утримання і відгодівлю птиці

Література

1. Бублик М.Б.Сучасний стан птахівництва в Україні та його трансформація / М.Б.Бублик. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [https://www.google.com.ua/search?q=сучасні тенденції птахівництва&ie=utf-8&oe=utf-8&aq=t&rls=org.mozilla:ru:official](https://www.google.com.ua/search?q=сучасні+тенденції+птахівництва&ie=utf-8&oe=utf-8&aq=t&rls=org.mozilla:ru:official)

2. Вермієнко, Т. Г. Економічна ефективність виробництва яєць в Україні [Текст] / Т. Г. Вермієнко // Сучасне птахівництво. – 2009. – № 6/7. – С. 9–11.

3. Вермієнко, Т. Г. Резерви підвищення економічної ефективності виробництва яєць в Україні [Текст] / Т. Г. Вермієнко // Науковий вісн. НАУ. – 2008. – № 119. – С. 172–175.

4. Моніторинг стану галузі тваринництва та ринків м'ясо-молочної продукції за 2011 рік в цифрах, графіках, діаграмах/ І. М. Демчак, О. В. Сень, Д. М. Микитюк, Л. М. Сатир, В. М. Голик, О. Л. Чижевський, Л. В. Шапаренко, Г. В. Трофімова, В.Г. Борисенко, Н. І. Цулая - К.: НДІ "Укראгропромпродуктивність", 2012. - 130 с.

5. 156. Сільське господарство України 2011. Статистичний збірник. / [за ред. Ю.М. Остапчука]. – Київ: ДП "Інформаційно-аналітичне агенство". –2012. – 369 с.

6. Тваринництво України. Статистичний збірник. / [за ред. С.О. Власенко]. – Київ: Державна служба статистики України. – 2012. – 211с.

Рецензент – д.е.н., професор Музика П.М.